

Quickscan flora en fauna

Hengelose Es

Aveco de Bondt
bezoekadres Podium 9
postbus 2674
postcode 3800 GE Amersfoort
telefoon (0)88 18 66 010
telefax (0)343 52 31 96
e-mail amersfoort@avecodebondt.nl
internet www.avecodebondt.nl

projectnaam Quickscan flora en fauna Hengelose Es
projectnummer 171359
projectleider ing. S.C.M. Verhaegh
referentie SVE/171359

opdrachtgever Koopmans projecten b.v.
Postadres Postbus 461
7500 AL Enschede
contactpersoon Dhr. K. Makkinga MSc RE

status definitief
versie 02

aantal pagina's 27
datum 21 augustus 2017

auteur ing. S.C.M. Verhaegh

paraaf
gecontroleerd ir. T.F. Kroon

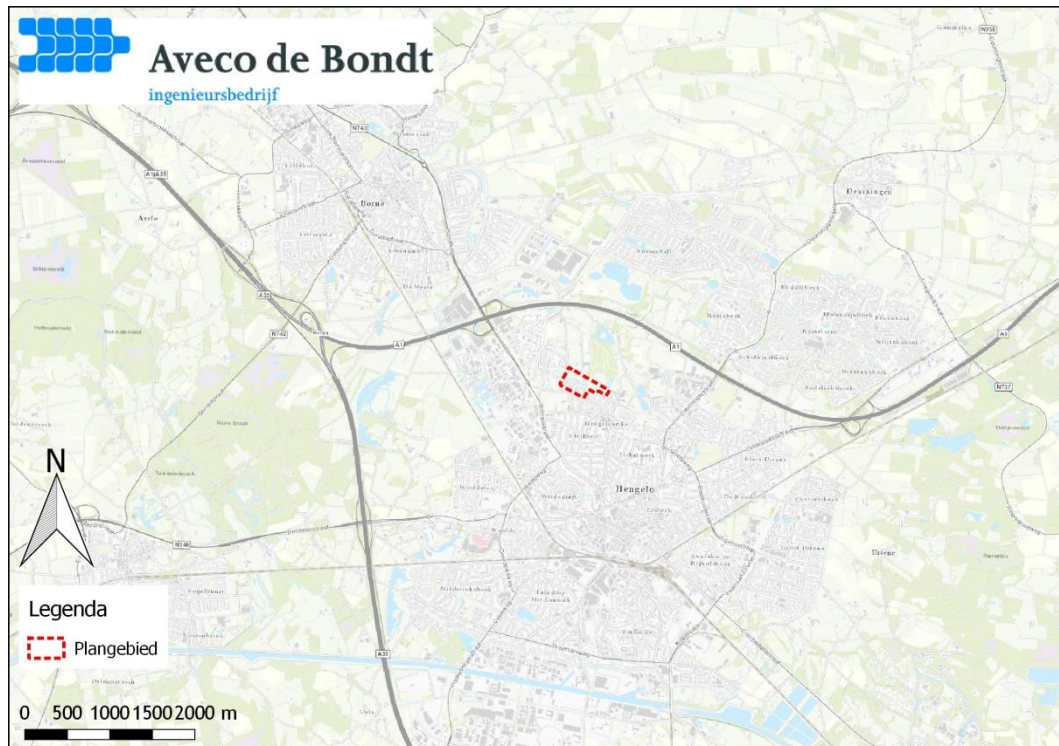

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Doel	4
1.2	Leeswijzer	4
2	WETTELIJK KADER: WET NATUURBESCHERMING	5
2.1	Soortbescherming	5
2.2	Gebiedsbescherming	8
2.3	Houtopstanden	8
3	HET PLANGEBIED	10
3.1	Huidige situatie	10
3.2	Toekomstige situatie	12
4	ONDERZOEKSRESULTATEN	13
4.1	Onderzoeksmethode	13
4.2	Soortbescherming	13
4.3	Gebiedsbescherming	19
4.4	Houtopstanden	20
5	TOETSING WET NATUURBESCHERMING	21
5.1	Soortbescherming	21
5.2	Gebiedsbescherming	22
5.3	Houtopstanden	23
5.4	Zorgplicht	23
6	SAMENVATTING	24
6.1	Soortbescherming	24
6.2	Gebiedsbescherming	24
6.3	Houtopstanden	25
6.4	Zorgplicht	25
7	AANBEVELINGEN	26
BIJLAGE 1	BRONNEN	27

1 INLEIDING

In opdracht van Koopmans projecten b.v. heeft de vakgroep Ecologie van Aveco de Bondt een quickscan flora en fauna uitgevoerd voor de herinrichting van de Hengelose Es te Hengelo (provincie Overijssel).

Afbeelding 1: Topografische ligging van de Hengelose Es te Hengelo (kaart: Aveco de Bondt, 2017).

Voorafgaand aan de herinrichting van de Hengelose Es dient te worden nagegaan of binnen en in de nabijheid van het plangebied streng beschermde plant- en diersoorten en/of natuurgebieden aanwezig zijn en of deze worden aangetast. Deze eerste stap om de aanwezigheid te bepalen, is het uitvoeren van een quickscan flora en fauna.

Voorliggende quickscan flora en fauna beschrijft in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) en het Natuurnetwerk Nederland de effecten van de ingreep op soortenbescherming en gebiedsbescherming (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland) en op houtopstanden. Uit deze quickscan blijkt of de plannen (mogelijk) leiden tot aantasting van beschermde soorten en/of gebieden en of vervolgstappen noodzakelijk zijn, zoals nader onderzoek, een ontheffing en/of een vergunning.

1.1 Doel

De quickscan flora en fauna heeft meerdere doelen:

- vaststellen van (mogelijk aanwezige) beschermde flora en fauna;
- vaststellen of er nader onderzoek uitgevoerd moet worden naar beschermde flora en fauna;
- bepalen wat de effecten zijn van de ingreep op beschermde flora en fauna;
- vaststellen of er nader onderzoek gedaan moet worden naar de effecten op beschermde gebieden;
- indien negatieve effecten op beschermde flora en fauna en/of beschermde gebieden te verwachten zijn, dient te worden bepaald of in het kader van de Wet natuurbescherming een ontheffing (soortbescherming) of vergunning (gebiedsbescherming) nodig is.

1.2 Leeswijzer

De quickscan flora en fauna bestaat uit 7 hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft de inleiding en leeswijzer. In hoofdstuk 2 wordt het wettelijke kader besproken en vormt de relevante regelgeving voor het beoordelingskader waarbinnen de effecten van de ruimtelijke ingreep op de mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna worden getoetst. Hoofdstuk 3 beschrijft het plangebied met de huidige ligging en de toekomstige ingrepen. Hoofdstuk 4 bestaat uit de onderzoeksmethode, de resultaten en de effectenbeoordeling van de voorgenomen activiteit. Hoofdstuk 5 vormt de toetsing van de ingreep aan de vigerende wetgeving. Een samenvatting van de toetsing en de noodzakelijk vervolgstappen worden beschreven in hoofdstuk 6. Afsluitend geven we in hoofdstuk 7 een vrijblijvend advies.

2 WETTELIJK KADER: WET NATUURBESCHERMING

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. Deze wet beoogt de bescherming van in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving waarbij onderscheid wordt gemaakt in soort- en gebiedsbescherming. In onderstaande paragrafen wordt een globale toelichting gegeven met betrekking tot de achtergrond van deze nationale wetgeving waaraan voorgenomen ruimtelijk plannen en ingrepen worden getoetst.

2.1 Soortbescherming

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming gaat uit van de 'zorgplicht' (art 1.11 Wnb). De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Indien specifieke maatregelen dienen te worden uitgevoerd zal dit in onderhavig rapport worden toegelicht.

Tabel 1. Zorgplicht Wet natuurbescherming

§ 1.3. Beschermingsmaatregelen algemeen		
art 1.11	lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:<ol style="list-style-type: none"> a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel, b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt. 3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Verbodsbepalingen

Op grond van de Wnb is het verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te beschadigen of te plukken. Beschermde inheemse dieren mogen niet worden gedood, verstoord, verwond, gevangen en bemachtigd.

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden (zie tabel II.).

Voor de nationaal beschermde soorten heeft elke provincie een lijst opgesteld met soorten die in desbetreffende provincie zijn vrijgesteld.

Tabel II. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

§ 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn		
art 3.1	lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen. 2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. 3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben. 4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren. 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
§ 3.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn		
art 3.5	lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen. 2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren. 3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen. 4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen. 5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
§ 3.3 Beschermingsregime andere soorten		
art 3.10	lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:<ol style="list-style-type: none"> a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen; b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Vogels

Alle broedvogels in Nederland zijn gedurende het broedseizoen beschermd (art 3.1 en 3.5 Wnb) en in sommige gevallen ook buiten deze periode. Hierbij wordt door het bevoegd gezag¹ onderscheid gemaakt tussen soorten uit de beschermingscategorie 1 t/m 4: jaarrond beschermde nesten (verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken), categorie 5: niet-jaarrond beschermde vogelnesten (verblijfplaatsen van vogels die regelmatig naar hun verblijf terugkeren en over voldoende flexibiliteit beschikken en 'overige soorten' (vogels die jaarlijks een nieuw nest maken dat alleen in het broedseizoen beschermd is). Na gelang de beschermingsstatus van het nest dienen maatregelen te worden getroffen om de functie van de nestlocatie te behouden.

Tabel III. Bescherming categorieën broedvogels

Categorie	Jaarrond beschermd	Omschrijving
1	ja	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2	ja	Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3	ja	Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4	ja	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).
5	ja, indien zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: spreeuw, oeverzwaluw, boerenzwaluw, ijsvogel).
'overige soorten'	nee, alleen gedurende het broedseizoen	Soorten die jaarlijks gebruik maken van een nieuw nest (voorbeeld: merel, ringmus, houtduif).

Gedragscode

Binnen de Wnb bestaat de mogelijkheid om voor de voorgenomen activiteit en de ter plaatse aanwezige soorten, door middel van een goedgekeurde gedragscode een vrijstelling te verkrijgen van de verbodsbepalingen uit art 3.1, 3.5 en 3.10 Wnb. Een ontheffing is dan niet noodzakelijk.

¹ Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet 2009 en Bijlage Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Wel dient aantoonbaar te worden gewerkt conform de betreffende gedragscode en is de zorgplicht van kracht.

2.2 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitattypen en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Natuurnetwerk Nederland

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied in het kader van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status van het NNN niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (Provincies). Voor NNN-gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot aantasting van de natuurdoelen. Voor ruimtelijke ingrepen in of nabij het NNN geldt het ‘nee, tenzij’ principe. Dit houdt in dat ingrepen waarbij de oppervlakte of de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN significant worden aangetast, in principe niet zijn toegestaan, tenzij het een groot openbaar belang dient én er geen alternatieven zijn buiten het gebied dat deel uitmaakt van de NNN. Als het toegestaan is, is natuurcompensatie verplicht.

2.3 Houtopstanden

De Wnb stelt dat wanneer bos wordt gekapt, dit binnen drie jaar na de kap dient te worden herplant. Wanneer dat niet op dezelfde plaats kan, dan dient dat elders (compensatie) plaats te vinden. Onder houtopstanden vallen:

- alleen bossen die buiten de ‘bebouwde kom Boswet’ liggen, maar die niet op erven of in tuinen staan;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are;
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat, uitgezonderd populieren en wilgen.

Voordat een perceel bos dat onder de Wnb valt wordt gekapt, dient een kapmelding te worden gedaan. Een kapmelding moet minstens één maand voor de kap worden gedaan. Binnen één jaar na melding moet de kap worden uitgevoerd.

In sommige gemeenten volstaat een kapmelding niet altijd en is een kapvergunning vereist, die door de gemeente wordt afgegeven. Gemeenten leggen in de bomenverordening vast welke bomen zonder vergunning mogen worden gekapt en voor welke bomen een meldings- of vergunningsplicht geldt. Verder worden de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vastgesteld.

3 HET PLANGEBIED

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt ten noorden van het stadscentrum Hengelo en ten zuiden van de A1. Het plangebied wordt ook wel Hengelose Es genoemd. Ten oosten, zuiden en westen wordt het plangebied omgeven door woonwijken en ten noorden van het plangebied ligt een klein bosgebied en sportvelden. Ten zuiden van het plangebied loopt de H. Leefsmastraat en ten noorden loopt de Van Alphenstraat. Onderstaande afbeelding geeft de globale ligging van het plangebied weer.

Afbeelding 2: Luchtfoto met globale begrenzing Hengelose Es te Hengelo (Aveco de Bondt, 2017).

Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit braakliggend terrein (waar eerder woningen stonden), nog te slopen flats, te renoveren flats en gazon met bomen. De braakliggende percelen zijn ingezaaid met bloemenmengsels. Op het terrein zijn verschillende soorten bomen aanwezig zoals zomereik, beuk, acacia, plataan en tamme kastanje. De te slopen flat is reeds ongeschikt gemaakt voor vleermuizen en broedvogels. De andere flats worden momenteel gerenoveerd. De ruimtelijke ontwikkelingen van de drie flats zijn reeds in een eerder stadium getoetst. De sloop en renovatie hiervan behoren niet tot de scope van deze quickscan. Overige delen bestaan uit gazon en dienen als recreatieterrein met op enkele plekken speeltoestellen. Om een globale indruk te geven van het plangebied zijn onderstaand enkele impressiefoto's opgenomen.

Afbeelding 3: Impressiefoto's Hengelose Es (Aveco de Bondt, 2017).

3.2 Toekomstige situatie

Het beoogde plan betreft de herinrichting van de Hengelose Es. De werkzaamheden bestaan uit het kappen van bomen en het landschappelijk inrichten in de vorm van het creëren van waterpartijen en aanplant van vegetatie. Het slopen van de flat en renoveren van de twee andere flats behoort tot een ander plan en voor deze activiteiten is reeds een ontheffing Flora- en faunawet verkregen. Onderstaande afbeelding geeft een indruk van de toekomstige situatie van het plangebied.

Afbeelding 4: SO inrichtingsplan (bron: Koopmans projecten b.v.).

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

Dit hoofdstuk beschrijft de methode en resultaten van de quickscan flora en fauna. Uit dit hoofdstuk blijkt welke potenties het plangebied heeft als leefgebied voor strikt beschermde soorten. Verder maakt dit hoofdstuk duidelijk of er beschermde natuurgebieden of houtopstanden aanwezig zijn.

4.1 Onderzoeksmethode

Bij het opstellen van de quickscan flora en fauna is gebruik gemaakt van de meest recente landelijke en provinciale archief- en verspreidingsgegevens. In de bijlage zijn de geraadpleegde bronnen weergegeven. Door middel van een literatuuronderzoek is bepaald welke beschermde gebieden en soorten er in de omgeving van het plangebied voorkomen en welke flora en fauna mogelijk in het plangebied aanwezig is.

Aanvullend is de aanwezigheid van de mogelijk in de omgeving voorkomende soorten onderzocht door middel van een eenmalig veldbezoek op locatie. Op 28 juni 2017 heeft ing. S.C.M. Verhaegh, een ecoloog van Aveco de Bondt, het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van het aanwezige habitat en de geschiktheid ervan te beoordelen voor de mogelijk voorkomende beschermde soorten. Het eenmalige veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Niet alle soortgroepen zijn gedurende het hele jaar actief of aanwezig. Bovendien zijn meerdere veldbezoeken noodzakelijk voor een volledig onderzoek naar bepaalde soortgroepen, zoals vleermuizen. De quickscan is de eerste stap in het proces om de haalbaarheid van het plan op het gebied van flora en fauna te onderzoeken. Bij aanwezigheid van specifieke habitatkenmerken is hier extra aandacht aan besteed tijdens het veldbezoek.

4.2 Soortbescherming

4.2.1 Vaatplanten

Het habitat binnen de projectlocatie bestaat grotendeels uit verruigd en braakliggend terrein met algemeen voorkomende soorten en gedeeltes zijn ingezaaid met zaadmengsels van algemene soorten om bloemrijke velden te creëren.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten vaatplanten aangetroffen. Beschermde plantensoorten stellen doorgaans specifieke eisen aan de standplaats, voedselarme en/of kalkrijke situaties, kwelsystemen, enz. Geschikte groeiomstandigheden zijn binnen het plangebied niet aanwezig, waardoor de aanwezigheid van beschermde vaatplanten wordt uitgesloten.

4.2.2 Vleermuizen

In het plangebied is eerder een nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd (Tuitert, 2012). Tijdens dit onderzoek is een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis aangetroffen, deze locatie is echter reeds gecompenseerd en gesloopt. Verder zijn er twee zomerverblijfplaatsen aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Essentiele vliegroutes of foerageergebieden werden niet aangetroffen. Wel werden er foeragerende laatvliegers en ruige dwergvleermuizen waargenomen. Dit onderzoek is echter meer dan drie jaar oud, waardoor de gegevens verouderd zijn en indien noodzakelijk vernieuwd moeten worden.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen in gebouwen en in bomen. Daarnaast gebruiken vleermuizen open water en opgaande beplanting als foerageergebied en worden lijnvormige landschapselementen, zoals watergangen en bomenrijen, gebruikt als vliegroute. De mogelijke aanwezigheid van deze leefgebiedfuncties wordt in het kader van de voorgenomen ingreep binnen het plangebied nader toegelicht.

Verblijfplaatsen in bebouwing binnen het plangebied

Voor de sloop van het flatgebouw is reeds een ontheffing op de Flora- en faunawet verkregen, deze is nog geldig, de flat is dan ook al ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. In de te renoveren flats bevonden zich destijds geen verblijfplaatsen. Omdat de bebouwing momenteel geen potentie heeft voor vleermuizen en buiten de scope van deze quickscan valt wordt de bebouwing in het vervolg buiten beschouwing gelaten.

Verblijfplaatsen in bomen binnen het plangebied

In bomen kunnen vleermuizen als rosse vleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis, Brandt's vleermuis en Baardvleermuis worden aangetroffen achter loshangende schors en in boomholten.

De aanwezige bomen binnen het plangebied zijn onderzocht op de aanwezigheid van loshangende schors, holtes of andere mogelijke verblijfplaatsen. Doordat de bomen vol in het blad stonden, kon niet elk detail van de bomen worden waargenomen. Er kon echter een voldoende beeld gevormd worden van de bomen om te concluderen dat potentiële verblijfplaatsen of nestlocaties niet te verwachten zijn.

Er zijn drie bomen aangetroffen met mogelijk geschikte holtes voor vleermuizen. Bij twee bomen bevond de potentiële opening zich op een met ladder bereikbare hoogte en kon met behulp van endoscoop de holte onderzocht worden. Bij beide holtes kon worden geconcludeerd dat deze niet geschikt zijn als verblijfplaats van vleermuizen.

Een derde holte bevond zich in een gewone es op grote hoogte, waardoor deze holte niet geïnspecteerd kon worden (afbeelding 3, rechtsonder). Zie afbeelding 5 voor de locatie van de te kappen bomen met holte. Op basis van afbeelding 4, het inrichtingsplan, blijkt dat deze boom gekapt zal worden. Een verblijfsfunctie van boombewonende vleermuizen in één van de te kappen bomen kan niet worden uitgesloten.

Aanvulling 10 augustus 2017

Omdat de potentieel geschikte holte niet onderzocht kon worden en het een boom betrof die gekapt dient te worden, is nader onderzoek noodzakelijk. Er is voor gekozen om de holte te laten inspecteren door een ecooloog naar de holte te laten klimmen, die de holte dan van dichtbij kan beoordelen. Deze inspectie heeft plaatsgevonden op 10 augustus 2017. Tijdens de inspectie werd vastgesteld dat de holte niet geschikt is voor vleermuizen. De uitsparing is niet naar boven verder uitgerot, wat de holte ongeschikt maakt voor vleermuizen. Tijdens de inspectie werden elders in de boom enkele spechtengaten aangetroffen, maar ook deze gaten zijn ongeschikt voor vleermuizen doordat deze niet naar boven uitgerot zijn (afbeelding 6). Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen kunnen op basis van de resultaten van de inspectie worden uitgesloten.

Afbeelding 5: Tijdens het veldbezoek aangetroffen holte die potentieel geschikt is voor vleermuizen (Aveco de Bondt, 2017).

Afbeelding 6: Tijdens de kliminspectie aangetroffen spechtengaten (Aveco de Bondt, 2017).

Verblijfplaatsen buiten het plangebied

In de woonwijken die het plangebied omringen aan de west-, zuid- en oostzijde kunnen zich verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden. Ditzelfde geldt voor enkele woningen die ten noorden van het plangebied staan. Ook zijn er meerdere vleermuiskasten opgehangen ter compensatie van eerdere ontwikkelingen; deze hangen in de directe omgeving van het plangebied.

Boombewonende soorten kunnen ook een verblijfplaats in de buurt van het plangebied hebben in een van de boomstructuren rond het plangebied. Met name het grotere aaneengesloten bos ten noorden van het plangebied is mogelijk geschikt.

Foerageergebied

Opgaande beplanting en beschutte waterrijke delen zijn potentieel foerageergebied voor vleermuizen als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis. In dergelijke gebieden zijn veel insecten (voedsel) te vinden. Foerageergebieden zijn beschermd als door het (tijdelijke) verlies ervan verblijfplaatsen in de directe omgeving worden aangetast.

Binnen het plangebied zijn meerdere groenstructuren aanwezig, variërend van grote solitaire bomen tot boomrijen met zoomvegetatie. Dit zijn voor vleermuizen geschikte foerageergebieden, met name omdat de afstand tot potentiële verblijfplaatsen beperkt is. Een essentieel foerageergebied voor vleermuizen in de omgeving kan niet worden uitgesloten. De aanwezige bomen(rijen) in het plangebied kunnen dienst doen als foerageergebied.

Vliegroutes

Landschappelijke structuren zoals watergangen, boomsingels en lanen worden door vleermuizen veelal gebruikt om zich binnen het landschap te oriënteren op weg van verblijfplaats naar belangrijk foerageergebied en terug. Ook worden deze elementen gebruikt als migratieroute van zomerverblijven naar winterverblijven. Vliegroutes zijn beschermd wanneer bij verstoring van een dergelijke route dit een indirect gevolg heeft voor een verblijfplaats in de omgeving. De mate van belangrijkheid van een vliegroute houdt verband met de aanwezigheid van alternatieve routes, afstand tot (belangrijk) foerageergebied, het seizoen, weersomstandigheden en lokaal voedselaanbod.

Er zijn binnen het plangebied verschillende bomenrijen, maar ook gebouwstructuren die dienst kunnen doen als vliegroute. Het plangebied ligt op de rand van grotere woonwijken naar meer landelijk gebied (afbeelding 2).

4.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens (Bergakker, 2011; Douma, 2011) komen in de directe omgeving van het plangebied de volgende beschermde soorten grondgebonden zoogdieren voor: steenmarter en eekhoorn.

Steenmarter

De aanwezige bebouwing is reeds volledig dichtgemaakt als voorbereiding op de sloop, danwel renovatie. Toegangsmogelijkheden voor steenmarter zijn dan ook niet waargenomen binnen het plangebied. De aanwezige bebouwing is door het ontbreken van toegangsmogelijkheden tot inpandige verborgen ruimtes ongeschikt als verblijfplaats voor steenmarter. Omdat de bebouwing momenteel geen potentie heeft voor steenmarter en buiten de scope van deze quickscan valt wordt de bebouwing in het vervolg buiten beschouwing gelaten.

Eekhoorn

De aanwezige bomen binnen het plangebied en in de directe omgeving zijn tijdens het veldbezoek gecontroleerd op aanwezige eekhoornnesten. Doordat de bomen vol in het blad stonden, kon niet elk detail van de bomen worden waargenomen. Er kon echter een voldoende beeld gevormd worden van de bomen om te concluderen dat potentiële verblijfplaatsen of nestlocaties niet te verwachten zijn.

Tijdens deze inspecties zijn geen nesten van de eekhoorn aangetroffen. Uit de literatuur blijkt ook dat deze zich vooral ophouden in het Weusthag, een bosgebied ten noorden van het plangebied. Verblijfplaatsen van de eekhoorn worden dan ook niet verwacht.

Overige grondgebonden zoogdieren

Andere beschermde grondgebonden zoogdieren komen op basis van bekende verspreidingsgegevens niet voor binnen het plangebied of in de directe omgeving. Daarnaast gelden voor deze soorten doorgaans specifieke habitateisen die binnen het plangebied

ontbreken. Het voorkomen van overige beschermde soorten grondgebonden zoogdieren in het plangebied kan daarmee met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

4.2.4 Broedvogels

Algemeen voorkomende broedvogels kunnen overal tot broeden komen, van een open akker (kievit), naar een slootkant (meerkoet), in een klein struikje (winterkoninkje), tot bomen (houtduif) en gebouwen (spreeuw). Deze soorten zijn alleen beschermd op het moment waarop ze een nest hebben met eieren en jongen. Van enkele vogelsoorten is het nest jaarrond beschermd. Deze jaarrond beschermde soorten broeden doorgaans in bomen (o.a. ransuil, buizerd) en in gebouwen (huismus, gierzwaluw).

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten aangetroffen: merel, houtduif, gaai, kraai, kauw en koolmees.

Jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4)

Nesten in bebouwing

De bebouwing binnen het plangebied is ongeschikt als broedlocatie voor soorten waarvan het nest jaarrond is beschermd. De bebouwing heeft een plat dak, de dakranden zijn strak afgewerkt en geschikte openingen en ruimtes ontbreken waar dieren gebruik van kunnen maken om in weg te kruipen en tot broeden te komen. Omdat de bebouwing momenteel geen potentie heeft voor broedvogels en buiten de scope van deze quickscan valt wordt de bebouwing in verdere toetsingvervolg buiten beschouwing gelaten.

Nesten in bomen

Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van buizerd (Bergakker 2011), deze beperken zich echter tot het Weusthag, ten noorden van het plangebied. Doordat de bomen vol in het blad stonden, kon niet elk detail van de bomen worden waargenomen. Er kon echter een voldoende beeld gevormd worden van de bomen om te concluderen dat potentiële verblijfplaatsen of nestlocaties niet te verwachten zijn.

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten waargenomen van soorten met een jaarrond beschermde status. Verder zijn geen sporen (plukplaatsen, braakballen, mestsporen en ruiveren) van deze soorten aangetroffen. Een jaarrond beschermde nestlocatie binnen het plangebied wordt niet verwacht.

Niet-jaarrond beschermde nesten (categorie 5 en overige soorten)

Soorten waarvan het nest valt onder beschermingscategorie 5 betreffen voor een groot deel holtebroeders zoals koolmees, pimpelmees, spreeuw en boomkruiper. De aanwezige bomen zijn potentieel geschikt als nestplaats voor dergelijke soorten. Nesten uit categorie 5 kunnen wel een jaarrond beschermde status hebben wanneer sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. In onderhavige situatie is dit niet aan de orde aangezien in de omgeving van het plangebied voldoende alternatieven aanwezig zijn waar de soorten gebruik van kunnen maken bij het (tijdelijk) verdwijnen van de betreffende nestlocatie.

De vele bomen en struiken zorgen voor broedmogelijkheden voor ‘algemene’ soorten waarvan het nest niet jaarrond is beschermd en niet valt onder beschermingscategorie 5.

4.2.5 Amfibieën

Volgens verspreidingsgegevens (Bergakker 2011) komen er in de omgeving alleen algemeen voorkomende amfibieën voor. Daarbij ontbreken voortplantingswateren, die voldoen aan specifieke eisen van beschermde amfibieën, in de omgeving van het plangebied. Beschermde amfibieën worden niet verwacht in het plangebied.

Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens (RAVON, 2017) komt alleen de levendbarende hagedis in de omgeving van Hengelo voor. Het habitat waarin de levendbarende hagedis voorkomt, bestaat uit structuurrijke landschappen met bosranden en houtwallen. Dergelijk habitat is niet aanwezig binnen het plangebied. Daarbij ontbreken geschikte verbindingen voor de levendbarende hagedis tussen het plangebied en leefgebied van de soort aan de randen van Hengelo. Vaste rust- en verblijfplaatsen van reptielen binnen het plangebied worden uitgesloten.

4.2.6 Vissen

Volgens landelijke verspreidingsgegevens (vissenatlas.nl 2017) komen in de omgeving van Hengelo de beschermde grote modderkruiper en kwabaal voor. Echter is binnen het plangebied geen oppervlaktewater aanwezig, waardoor alle potenties voor beschermde vissoorten ontbreken.

4.2.7 Vlinders en libellen

Beschermde soorten vlinders en libellen stellen specifieke eisen aan het habitat waaronder de aanwezigheid van waardplanten en komen doorgaans alleen voor in natuurterreinen. Literatuurgegevens met betrekking tot beschermde vlinders en libellen zijn niet gevonden. Geschikte habitats met specifieke waardplanten of watersystemen niet waargenomen in het plangebied. Het is daardoor onwaarschijnlijk dat dergelijke soorten voorkomen in het plangebied.

4.2.8 Overige soorten

Beschermde insecten, slakken en weekdieren worden gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikt habitat niet verwacht. Verblijfplaatsen van beschermde insecten, slakken en weekdieren worden niet verwacht.

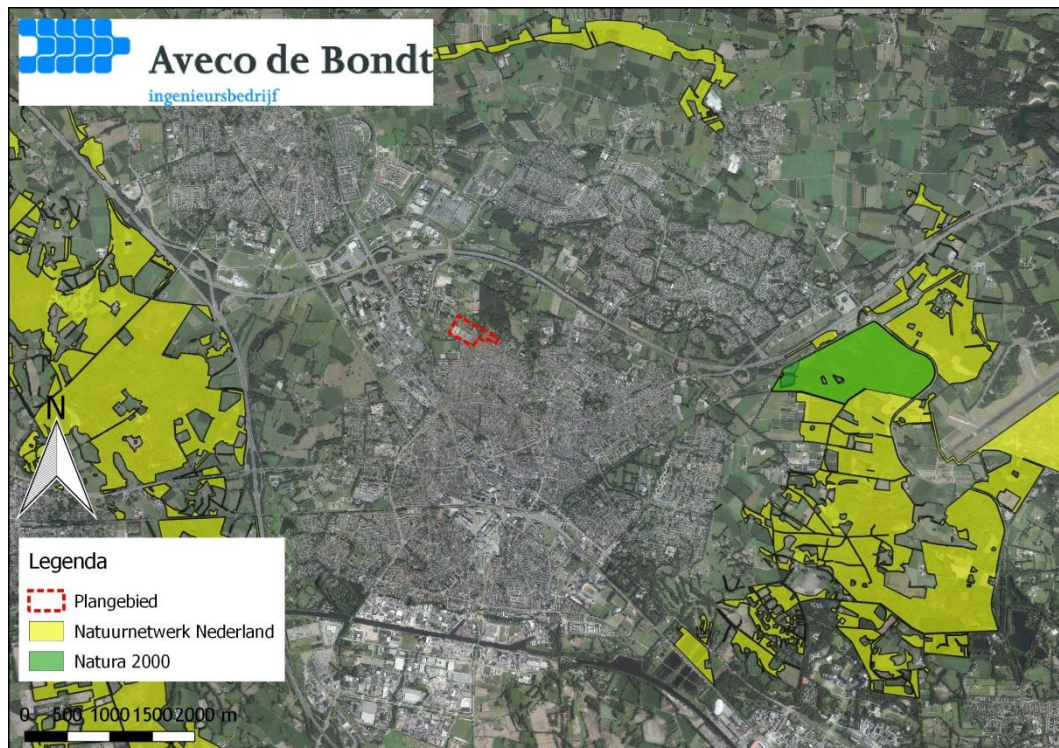
4.3 Gebiedsbescherming

Het plangebied maakt geen deel uit of ligt niet in een gebied dat beschermd is in het kader van de Wet natuurbescherming of het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen de Ecologische

Hoofdstructuur(EHS)). De meest nabij gelegen beschermde natuurgebieden liggen op ongeveer 3.100 meter westen van het plangebied.

Het plangebied ligt op een afstand van ongeveer 3.300 meter van het Natura 2000-gebied Lonnekermeer. Tussen het plangebied en Natura 2000-gebied Lonnekermeer liggen voornamelijk woonwijken en verschillende infrastructuren zoals de A1.

Gebieden behorend tot de NNN liggen op ongeveer 3.100 meter afstand ten oosten en westen van het plangebied. Onderstaande afbeelding geeft de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde natuurgebieden weer.

Afbeelding 7: Ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden (kaart: Aveco de Bondt, 2017).

4.4 Houtopstanden

Het plangebied ligt binnen de 'bebouwde kom Boswet' van de Gemeente Hengelo, waardoor de aanwezige boomopstand geen deel uitmaakt van beschermde houtopstanden in het kader van de Wet natuurbescherming.

5 TOETSING WET NATUURBESCHERMING

In dit hoofdstuk wordt bepaald of de plannen mogelijk leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming zoals genoemd in hoofdstuk 2. Hierbij worden de resultaten van de quickscan (hoofdstuk 4) getoetst aan de ingrepen die gepland zijn (hoofdstuk 3). Uit dit hoofdstuk volgt de conclusie of er al dan niet vervolgwerkzaamheden nodig zijn. Denk daarbij aan een nader onderzoek om de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde soorten aan te tonen, een voortoets om effecten op beschermde natuurgebieden te onderzoeken of het aanvragen van een ontheffing / vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming.

5.1 Soortbescherming

5.1.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen in bomen binnen het plangebied

Eén van de te kappen bomen heeft een holte, die mogelijk geschikt is voor vleermuizen. Deze holte kon niet nader onderzocht worden vanwege de hoogte van de holte. Een nadere inspectie of jaarrond onderzoek is noodzakelijk. Aanbevolen wordt om alvorens een jaarrond onderzoek naar boombewonende vleermuizen op te starten, een nadere inspectie van de boomholte uit te voeren. Middels deze inspectie wordt de boomholte beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen door naar de holte toe te klimmen en de holte te inspecteren met een endoscoop. Wanneer de holte geschikt is voor vleermuizen, is jaarrond onderzoek naar boombewonende soorten noodzakelijk. Wanneer blijkt dat de holte niet geschikt is voor vleermuizen zijn er geen aanvullende werkzaamheden noodzakelijk.

Aanvulling 10 augustus 2017

De aanwezige holtes zijn onderzocht, waarbij vastgesteld is dat er geen potenties zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Vaste rust en verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen kunnen worden uitgesloten.

Verblijfplaatsen buiten het plangebied

In de woonwijk en het bos ten noorden van het plangebied kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Door tijdens de uitvoering en in de eindsituatie het aanlichten van deze zone te voorkomen, is verstoring van een eventuele verblijfsfunctie niet aan de orde.

Foerageergebied

De geplande herinrichting van het terrein, voornamelijk de kap van bomen, leidt tot een tijdelijke beperkte afname in het beschikbare foerageergebied, echter is in de omgeving veel groen aanwezig en zijn er enkele grote waterpartijen. Hierdoor worden (indirecte) negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen niet verwacht. In de toekomstige situatie zal, met name door de aanleg van waterpartijen, het geschikte oppervlakte foerageergebied toenemen. Verstoring van een essentieel foerageergebied wordt uitgesloten.

Vliegroute

De verschillende boomstructuren, maar ook flatgebouwen, kunnen dienst doen als vliegroute. De beoogde werkzaamheden betreffen de kap van enkele bomen. De kap van enkele bomen zal niet leiden tot aantasting van vliegroutes en daarbij zijn er in de omgeving verschillende alternatieven aanwezig die behouden blijven (zoals de flats). Daarbij ontstaan in de toekomstige situatie weer nieuwe potentiële vliegroutes. Negatieve effecten op een eventueel aanwezige vliegroute zijn niet aannemelijk.

5.1.2 Broedvogels

Omdat alle vogels tijdens het broeden beschermd zijn, kunnen werkzaamheden tijdens het broedseizoen leiden tot een overtreding van de Wet natuurbescherming. Geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren of te starten buiten het broedseizoen. Er wordt geen standaardperiode voor het broedseizoen gehanteerd; ongeacht het seizoen mogen nesten van vogels die actief in gebruik zijn, niet worden aangetast of verstoord. Het broedseizoen loopt van globaal medio maart - eind juli, maar is afhankelijk van de betreffende soort en buitentemperatuur.

Niet-jaarrond beschermde nesten (categorie 5 en overige soorten)

Door de aanwezigheid van bomen en opgaande begroeiing zijn er broedmogelijkheden voor 'algemene' soorten waarvan het nest niet jaarrond is beschermd en niet valt onder beschermingscategorie 5. Voor deze soorten geldt, evenals voor alle andere soorten, dat werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring. Geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren of te starten buiten het broedseizoen.

5.2 Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt op dusdanige afstand (3.300 meter) van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, Lonnekermeer, en de ingrepen zijn van dusdanige beperkte aard dat geen sprake is van (in)directe aantasting van instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Voor het NNN geldt in de provincie Overijssel geen externe werking, dus wanneer plannen buiten de begrenzing van het NNN uitgevoerd worden, zijn aanvullende toetsingen niet noodzakelijk.

Doordat het plangebied buiten de begrenzing van het NNN ligt, is een nee tenzij-toets niet noodzakelijk.

5.3 Houtopstanden

Binnen het plangebied zijn geen beschermde houtopstanden in het kader van de Wet natuurbescherming aanwezig.

Wel is het mogelijk dat er een gemeentelijke vergunning of melding noodzakelijk is.

5.4 Zorgplicht

In het kader van de zorgplicht geldt voor onderhavige situatie dat er geen (soort)specifieke maatregelen hoeven te worden getroffen uitgezonderd de 'algemene' aandacht voor eventueel aanwezige individuen bij de uitvoering van het werk. In dit geval betekent dat, dat de kap- en rooiwerkzaamheden uitgevoerd worden buiten het broedseizoen om verstoring van broedvogels te voorkomen.

6 SAMENVATTING

In opdracht van Koopmans projecten b.v. heeft de vakgroep Ecologie van Aveco de Bondt een quickscan flora en fauna uitgevoerd voor de herinrichting van de Hengelose Es te Hengelo (provincie Overijssel).

Het beoogde plan betreft de herinrichting van de Hengelose Es. De werkzaamheden bestaan uit het kappen van bomen en het landschappelijk inrichten in de vorm van het creëren van waterpartijen en aanplant van vegetatie. Het slopen van de flat en renoveren van de twee andere flats behoort tot een ander plan en voor deze activiteiten is reeds een ontheffing Flora- en faunawet verkregen.

Om vast te stellen of met de ontwikkeling leefgebieden van beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland) worden aangetast, is als eerste stap een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Onderstaand zijn de resultaten van de quickscan samengevat.

6.1 Soortbescherming

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de quickscan opgenomen met de te verwachten effecten, te treffen maatregelen en te nemen vervolgstappen.

Tabel 5. Samenvatting quickscan flora en fauna Hengelose Es

Soort(groep)	Waargenomen / te verwachten soorten	Functie	Verstoring	Verbodsbepaling Wnb	Maatregelen/vervolgstappen
Vleermuizen	Boombewonende soorten	Verblijfplaats	Nee	Artikel 3.5	Inspectie heeft aangetoond dat de holtes niet geschikt zijn voor vleermuizen
Broedvogels	categorie 5: o.a. ekster	nestlocatie	ja	Artikel 3.1	(kap)werkzaamheden (starten) buiten broedseizoen (15 maart tot 1 augustus)
	overige soorten: wilde eend, vink, houtduif ed.	nestlocatie	ja	Artikel 3.1	

*Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek dienen aanvullende maatregelen te worden getroffen om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen dienen te worden vastgelegd in een activiteitenplan en door middel van een ontheffingsaanvraag ter toetsing bij het bevoegd gezag te worden voorgelegd.

6.2 Gebiedsbescherming

Doordat het plangebied is gelegen op een grote afstand van Natura 2000-gebied Lonnekermeer, worden directe en indirecte effecten uitgesloten. Het plangebied ligt buiten de grenzen van het Natuurnetwerk Nederland. Nadere toetsingen aan de instandhoudingsdoelstellingen of kernkwaliteiten van beschermde gebieden zijn niet noodzakelijk.

6.3 Houtopstanden

Binnen het plangebied zijn geen beschermde houtopstanden in het kader van de Wet natuurbescherming aanwezig.

6.4 Zorgplicht

Iedereen dient voldoende rekening te houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

In het kader van de zorgplicht dienen, ten behoeve van onderhavig project, de volgende maatregelen te worden uitgevoerd;

- Rooi- en kapwerkzaamheden uitvoeren in de periode augustus tot en met maart (buiten het broedseizoen).

7 AANBEVELINGEN

Zowel de streng beschermde stadsvogels huismus en gierzwaluw als diverse soorten vleermuizen komen de laatste jaren meer en meer onder druk te staan door de toename in ruimtelijke ontwikkeling, (grootschalige) renovatie en na-isolatie. Vrijblijvend doen wij dan ook graag enkele aanbevelingen om de toekomstige situatie voor onder andere bovenstaande soorten te verduurzamen.

- Indien in de nieuwe situatie struiken en bomen worden aangeplant, wordt geadviseerd om inheemse soorten aan te planten, zoals vuilboom, gelderse roos, kornoelje en kardinaalsmuts. Inheemse beplanting is over het algemeen aantrekkelijker voor insecten en vogels.

BIJLAGE 1 BRONNEN

Literatuurlijst

Bergakker, P., 2011. Natuurvisie Het Weusthag Park van verbinding. Gemeente Hengelo, Hengelo.

Douma, M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode, 2011. De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2012. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Websites

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.soortenbank.nl

www.vissenatlas.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000